ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr. 2.1-3/24/234-467-7

Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni jurist Elve Adamson
Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegemise aeg ja koht	17.04.2024 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	20.02.2024
Teabevaldaja	Keskkonnaamet aadress: Roheline 64, 80010 Pärnu e-posti aadress: info@keskkonnaamet.ee
Vaide esitaja (teabenõudja)	AS Terminal aadress: Tartu terminal/1,60513 Tartu vald
Vaide esitaja volitatud esindaja	Vandeadvokaat Lembit Tedder Advokaadibüroo COBALT Aadress: Pärnu mnt 15, 10141 Tallinn e-post: lembit.tedder@cobalt.legal

RESOLUTSIOON:
avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1, haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustan:

1) **jätta vaie rahuldamata vaide esitaja teabenõude punkti 1 osas, kuna teabenõude esitamise ajal ei olnud väärteomenetluse otsus veel jõustunud ning teabe väljastamisele ei kohaldunud avaliku teabe seadus (AvTS), vaid kohaldus väärteomenetluse seadustik (VTMS), mille üle inspektsioonil puudub järelevalvepädevus;**
2) **jätta vaie rahuldamata teabenõude punktide 2 ja 3 osas, milles vaide esitaja soovis teavet/dokumente AS Olerex biokohustuse täitmise kohta, kuna Keskkonnaametil vastavad dokumendid puuduvad ning oma ülesannete täitmiseks vajalikud andmed saab Keskkonnaamet maksukohustuslaste registri andmekogu alamregistrist (mis ei ole avalik) ainult oma ülesannete täitmiseks, mida ei tohi avalikustada kolmandatele isikutele. Samuti on soovitud teabele kehtestatud**

juurdepääs maksukorralduse seaduse (MKS) § 26 lg 1 alusel maksusaladuse kaitseks.

3) **Vaideotsus teha teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.**

VAIDLUSTAMISVIIDE:
Kui Andmekaitse Inspektsioon jätab vaide rahuldamata, siis on vaide esitajal õigus pöörduda teabevaldaja vastu halduskohtusse (AvTS § 46 (2)). Vaide esitaja saab 30 päeva jooksul pöörduda Andmekaitse Inspektsiooni vastu halduskohtusse, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil.

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. Vaide kohaselt esitas vaide esitaja 31.01.2024 Keskkonnaametile teabenõude, milles palus edastada järgmised dokumendid:
   a) AS Olerex väärteoasja nr 940023000098 väärteotoimik ja väärteoasjas tehtud otsus, millele Keskkonnaamet viitab oma koduleheküljel aadressil https://keskkonnaamet.ee/uudised/keskkonnaamet-maaras-biokutuse-osakaalunoude-eiramise-eest-8-miljoni-euro-suuruse-trahvi
   b) AS Olerex poolt Keskkonnaametile esitatud mistahes dokumendid, mis kajastavad AS Olerex poolt biokohustuse täitmist 2022. aastal;
   c) AS Olerex poolt Keskkonnaametile esitatud mistahes dokumendid, mis kajastavad AS Olerex poolt biokohustuse täitmist 2023. aastal
2. 08.02.2024 keeldus Keskkonnaamet soovitud teabe väljastamisest põhjusel, et vaide esitaja poolt viidatud väärteoasjas ei ole tuvastatud, et AS Terminal oleks saanud varalist kahju ning väärteoasjas tehtud otsus ei ole jõustunud ning toimiku materjalid asuvad Tartu Maakohtus. Samuti selgitas Keskkonnaamet, et 2022. ja 2023. aasta AS Olerex poolt biokohustuse täitmise samasisulisele teabenõudele on vastatud 15.01.2024 kirjaga nr 2-6/24/12 ning sellele täiendavalt midagi lisada ei ole.
3. Vaide esitaja eeltooduga ei nõustunud ning esitas 20.02.2024 teabenõudes soovitud teabe väljastamata jätmise osas Andmekaitse Inspektsioonile vaide.
4. Kuna vaides esinesid puudused andis inspektsioon vaide esitajale tähtaja vaides esinevate puuduste kõrvaldamiseks.
5. 05.03.2024 kõrvaldas vaide esitaja vaides esinevad puudused ning inspektsioon võttis vaide menetlusse.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

Vaide esitaja leiab, et Keskkonnaamet on põhjendamatult keeldunud Terminal'i lepingulise esindaja vandeadvokaat Lembit Tedder'i 31. jaanuari 2024. a teabenõuet täitmast. Terminal'il kui kütusemüüjal on õigustatud huvi nii väärteotoimiku ja -otsuse kui ka biokohustuse täitmist kajastavate dokumentide saamiseks, kuivõrd nende dokumentidega tutvumine on vajalik Terminal'i õiguslikku kaitset vääriva huvi toetamiseks ja kaitsmiseks, sh tema õigusliku positsiooni kindlustamiseks ja selgitamiseks.

Nimelt on Terminal'il vaja vastavat teavet käimasolevates ja tulevikus tekkida võivates menetlustes oma väidete ja seisukohtade tõendamiseks. Avalikest allikatest nähtub, et AS Olerex ei ole oma biokohustust täitnud, kuid pole üheselt selge, mis ulatuses. Terminal'il on seetõttu taotletud dokumente vaja, et veenduda, mis ulatuses on AS Olerex rikkumisi toime pannud ning sellega Terminal'i huve rikkunud ja Terminal'ile kahju tekitanud. Kuivõrd AS'i Olerex biokütuse kohustuse rikkumine on tekitanud Terminal'ile kahju, ei ole vaide esitaja hinnangul mõistlikku põhjendust, miks Keskkonnaamet ei peaks võimaldama Terminal'il nõutud dokumentidega tutvuda ja kasutada neid oma kahjunõude esitamisel.

Oma vastuses asus Keskkonnaamet väärteotoimiku ja -otsuse osas seisukohale, et viidatud väärteoasjas ei ole tuvastatud, et Terminal oleks saanud varalist kahju ning Terminal'i ei ole

antud väärteomenetlusse ühelgi viisil kaasatud, mistõttu ei ole Keskkonnaameti arvates vaide esitaja poolt esitatud teabenõue väärteootsuse ja -toimiku väljastamiseks põhjendatud. Sellist seisukohta võttes on Keskkonnaamet jätnud arvesse võtmata teabenõudes viidatud lisa, milleks oli vaide esitaja poolt 25. jaanuaril 2024. a kohtule esitatud taotlus Terminal'i kaasamiseks AS'i Olerex väärteoasja kohtumenetlusse.

Vastavas taotluses on detailselt selgitatud Terminal'i vahetut puudutatust AS Olerex väärteomenetlusega ning põhjendanud, miks peaks kohus Terminal'i väärteoasja kohtumenetlusse kaasama. AS'i Olerex biokütuse kohustuse rikkumine on kahjustanud Terminal'i õigust ausale konkurentsile ning põhjustanud Terminal'ile miljonitesse eurodesse ulatuva kahju, mistõttu on Terminal'i puhul tegemist kannatanuga, kelle õigushüve on kahjustatud. Alternatiivselt on vaide esitaja taotlenud Terminal'i kaasamist kolmanda isikuna, kuna väärteomenetluses võidakse otsustada Terminal'i õiguste üle. Samuti on vaide esitaja alternatiivselt taotlenud Terminal'i kaasamist menetlusvälise isikuna, kui kohus peaks leidma, et kannatanuna või kolmanda isikuna ei ole võimalik Terminal'i kaasata.

25. jaanuari 2024. a taotlusest tulenevalt on selge, et AS'i Olerex suhtes käiv väärteomenetlus puudutab ka Terminal'i ja tema huve, mistõttu on vaide esitajal õigustatud huvi väärteotoimiku ja -otsuse saamiseks. Keskkonnaameti vastuses jääb mh arusaamatuks Keskkonnaameti viide asjaolule, et kõnealuses väärteoasjas tehtud otsus ei ole jõustunud. Vaide esitaja seisukohal olukorras, kus AS Olerex suhtes tehtud väärteootsus ei ole jõustunud, kohaldub lisaks AvTS sätetele ka VTMS. Nimelt on Andmekaitse Inspektsiooni 22. aprilli 2020. a vaideotsuse põhjendustes välja toodud, et VTMS reguleerib sarnaselt KrMS'ile dokumentidele juurdepääsu menetluse kestel ja kuni otsuse jõustumiseni. VTMS ega ka KrMS ei reguleeri juurdepääsu toimikule peale menetluse lõppu ja otsuse jõustumist. Peale otsuse jõustumist reguleerib toimikule juurdepääsu AvTS samadel alustel kui ükskõik mis muule avalikule teabele.

Antud juhul ei ole AS Olerex suhtes tehtud väärteootsus jõustunud, mistõttu tuleb dokumentidele juurdepääsu andmise puhul lähtuda VTMS'is sätestatuga, mh VTMS § 62 lg-tega 2-4. Samuti on vaide esitaja endiselt seisukohal, et antud juhul ei kohaldu AvTS § 35 lg 1 p 1, mille alusel tuleb väärteomenetluses kogutud teave tunnistada asutusesiseseks, kuna VTMS § 62 lg 2 alusel on otsuse ja lg 3 alusel väärteotoimiku avaldamine lubatud. Lisaks on otsusega seotud informatsioon juba avalik (ka Keskkonnameti koduleheküljel üleval).

Seega ei saa öelda, et see teave tuleb asutusesiseseks tunnistada. Järelikult ei olnud Keskkonnaametil alust keelduda väärteotoimiku ja -otsuse väljastamisest.

Biokohustuse täitmist kajastavate dokumentide avaldamisest keeldumise osas ei ole Keskkonnaamet oma seisukohta põhjendanud, vaid on viidanud oma varasemale vastusele, milles keeldus AvTS §-de 9, 23 ja 28 alusel meie teabenõude täitmisest, öeldes, et taotletava teabe suhtes kehtivad juurdepääsupiirangud ning vaide esitajal puudub taotletavale teabele juurdepääsuõigus. Antud juhul ei ole selge, millisel alusel on juurdepääsupiirang kehtestatud, kuna Keskkonnaamet ei ole seda oma vastuses välja toonud. Riigikohus on öelnud, et juurdepääsupiirang ei kohaldu teabele vahetult seaduse alusel, vaid juurdepääsupiirangu kehtestamine tuleb asutuse juhil otsustada, st see tuleb vastavale teabele kehtestada.

Keskkonnaameti vastuse pinnalt ei ole aga võimalik tuvastada, kas ja kui, siis millisel alusel on praegusel juhul küsitud teabele juurdepääsupiirang kehtestatud. Seega on Keskkonnaamet põhjendamatult keeldunud biokohustuse täitmist kajastavate dokumentide esitamisest.

Vaide esitaja leiab, et käesolevast vaidest ja 31. jaanuari 2024. a teabenõudest tulenevalt on vaide esitajal õiguslik alus ja juurdepääsuõigus teabe saamiseks vastavalt AvTS § 9 lg-le 1, AdvS § 41 lg 1 p-le 4 ja VTMS § 62 lg-tele 2-4. Keskkonnaametil ei olnud alust dokumentide esitamisest keelduda. Isegi kui leida, et taotletud dokumentides sisaldub AS'i Olerex ärisaladus

või muud andmed, mida ei saa avaldada, siis tuleb Keskkonnaametil nõutud dokumendid siiski esitada, kuid katta vajadusel keelatud teave kinni.
Eeltoodust lähtuvalt palub vaide esitaja teha Keskkonnaametile ettekirjutus ning kohustada Keskkonnaametit kui teabevaldajat väljastama 31.01.2024 teabenõudes soovitud teave.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Keskkonnaameti selgituste kohaselt on väärteoasjas nr 940023000098 Tartu Maakohtu poolt 21.03.2024 tehtud kohtuotsus, millega AS Olerexi karistati AÕKS § 235^1 lg 2 järgi rahatrahviga, AS Olerexil on võimalik otsus edasi kaevata.

Keskkonnaametile teadaolevalt jättis Tartu Maakohus 16.02.2024 tehtud määrusega Terminal AS väärteomenetlusse kaasamata. Terminal AS on antud määruse peale esitanud määruskaebuse.

Keskkonnaameti selgituste kohaselt edastatakse andmed kütuse tarnija poolt Maksu- ja Tolliameti kütuse käitlemise andmekogu vastavusdokumentide alammoodulisse (VDS), millele on ligipääs Keskkonnaameti kliima- ja välisõhubüroo ametnikel, ligipääs on antud seoses järelevalvekohustusega. VDS-i sisestatud andmed, sh dokumentatsioon ei ole avalik teave ning sisestatud dokumendid sisaldavad piiranguga andmeid

Keskkonnaameti ja Maksu- ja Tolliameti vahel sõlmitud andmete töötlemise leping, mille eesmärgiks on võimaldada Keskkonnaametile juurdepääs maksukohustuslaste registris nimetatud kütuse käitlemise andmekogule maksukorralduse seaduse § 29 p 51 ja vedelkütuse seaduse § 5^1 lõike 6 punkti 4 alusel vedelkütuse seaduse §-s 2^1 ning atmosfääriõhu kaitse seaduse §-s 123^1 sätestatud kohustuse täitmise hindamiseks. Tulenevalt lepingu punktist 2.3 on Keskkonnaametil kohustus tagada MKS § 26 lõikes 3 toodud kohustus, mille kohaselt on MKS §-de 28–30 alusel või teenistus- või tööülesannete täitmisel maksusaladuse kohta teavet saanud ametnikud ja töötajad ning avalik-õiguslikke ülesandeid täitvad isikud kohustatud hoidma saladuses neile maksukohustuslase kohta teatavaks saanud teavet. Maksusaladuse hoidmise kohustus ei lõpe teenistus- või töösuhte lõppemisega. Keskkonnaameti hinnangul rakendub teabele MKS § 26 lg 1-st tulenev maksusaladuse hoidmise kohustus, mistõttu antud tuleb teavet käsitleda asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabena tulenevalt AvTS § 35 lg 1 p 2, 16. Tulenevalt MKS § 26 lg-st 2, on maksusaladust lubatud avaldada ainult maksukohustuslase kirjalikul nõusolekul või MKS §-des 27-30 nimetatud juhtudel. Eeltoodule tuginedes maksusaladusega kaitstud teavet Keskkonnaamet kolmandatele osapooltele ei väljasta.

Seega ei pea Keskkonnaamet võimalikuks väljastada kolmandatele osapooltele ka osaliselt kinni kaetud andmetega teavet.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Juurdepääs avalikule teabele

1. AvTS § 3 lg 1 sätestab, et avalik teave on mis tahes viisil ja mistahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduse või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. AvTS § 3 lg 2 kohaselt saab avalikule teabele juurdepääsu piirata üksnes seaduses sätestatud korras. Juurdepääsupiirangu alused on ära toodud AvTS §-s 35 ja valdkondade eriseadustes.

2. Isiku õigus teabenõuet esitada tuleneb avaliku teabe seadusest. AvTS § 6 kohaselt on teabenõue teabenõudja poolt samas seaduses sätestatud korras teabevaldajale esitatud

taotlus teabe saamiseks. Teabenõudja on iga isik, kes esitab teabevaldajale nõude AvTS-s sätestatud korras (AvTS § 7).

3. AvTS § 1 sätestab selle seaduse eesmärgi, milleks on tagada üldiseks kasutamiseks mõeldud teabele avalikkuse ja igaühe juurdepääsu võimalus, lähtudes demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi ning avatud ühiskonna põhimõtetest, ning luua võimalused avalikkuse kontrolliks avalike ülesannete täitmise üle.

4. AvTS § 9 lg 1 kohaselt on teabevaldaja kohustatud võimaldama tema valduses olevale teabele juurdepääsu seaduses sätestatud korras. Sama paragrahvi lg 2 punkti 1 kohaselt on teabevaldaja kohustatud tagama juurdepääsu neile dokumentidele, millele teabenõudja juurdepääsu taotleb ja millele on teabenõudjal juurdepääsuõigus ning tagama kinnipidamise juurdepääsupiirangutest (AvTS § 9 lg 1 p 7).

5. AvTS § 38 lg 2 sätestab, et kui teabele juurdepääsu võimaldamine võib põhjustada juurdepääsupiiranguga teabe avalikuks tulemise, siis tagatakse juurdepääs üksnes sellele osale teabest või dokumendist, mille kohta juurdepääsupiirangud ei kehti.

6. AvTS § 2 lg 2 p-st 4 tulenevalt avaliku teabe seadust ei kohaldata teabele juurdepääsupiirangute, juurdepääsu eritingimuste, korra ja viiside osas, juhul kui need on eriseaduses või välislepingus sätestatud teisiti. Siinkohal pean ka vajalikuks ka märkida, et AvTS ei näe ette piiranguga teabele juurdepääsu võimaldamist õigustatud huvi alusel. Õigustatud huvi alusel saab teabele juurdepääsu nõuda üksnes juhul kui see on mõnes eriseaduses selgelt ette nähtud.

Advokaadi õigus saada teavet

7. Vaide esitaja leiab vaides, et *tulenevalt vaidest ja 31. jaanuari 2024. a teabenõudest on tal õiguslik alus ja juurdepääsuõigus teabe saamiseks vastavalt AvTS § 9 lg-le 1, AdvS § 41 lg 1 p-le 4 ja VTMS § 62 lg-tele 2-4. Keskkonnaametil ei olnud alust dokumentide esitamisest keelduda. Isegi kui leida, et taotletud dokumentides sisaldub AS'i Olerex ärisaladus või muud andmed, mida ei saa avaldada, siis tuleb Keskkonnaametil nõutud dokumendid siiski esitada, kuid katta vajadusel keelatud teave kinni.*

8. Andmekaitse Inspektsioon eeltooduga ei nõustu. Kõigepealt tuleb vahet teha, kas teavet on küsitud avaliku teabe seaduse alusel teabenõude korras AS Terminali esindajana, millisel juhul on advokaadil samad õigused kui tema esindataval, st et ühelgi teabenõudjal ei ole teistest suuremad õigused teabe saamisel (v.a juhul kui küsitutud teave sisaldab küsija enda kohta kävaid piiranguga andmeid). Kui teavet küsitakse eriseaduse alusel ning vaide esitaja leiab, et tal on advokatuuriseaduse alusel suuremad õigused teabe saamiseks kui tavakodanikul, siis sellisel juhul avaliku teabe seadus ei kohaldu. Sellisel juhul ei saa pidada advokaati igaüheks AvTS § 1 alusel.

9. Antud juhul on inspektsioonile arusaadavalt vaide esitaja teabe küsimisel viidanud nii avaliku teabe seadusele kui advokatuuri seadusele. Andmekaitse Inspektsioon on siin seisukohal, et ka advokatuuriseaduse (AdvS) § 41 lg 1 p 4 ei anna advokaadile õigust juurdepääsuks piiranguga teabele. Nimelt on Tallinna Ringkonnakohus asjas nr 3-05-37 asunud seisukohale, et AdvS § 41 lg 1 punktist 4 ei tulene advokaadil õigust nõuda juurdepääsu teabele, mille juurdepääs on seadusega piiratud. Viidatud säte näeb küll ette, et vandeadvokaat on pädev saama riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustest õigusteenuse osutamiseks vajalikke andmeid, tutvuma dokumentidega ning saama neist ärakirju ja väljavõtteid, kui andmete ja dokumentide saamine ei ole advokaadile seadusega keelatud. Selle sätte näol on tegemist pädevusnormiga. Teabe väljastamisel peab arvestama AvTS-is kui üldseaduses sätestatud juurdepääsupiirangutega, mis on ära toodud AvTS §- s 35.

Teabenõudele vastamine

10. 31.01.2024 esitas vaide esitaja Keskkonnametile teabenõude, milles palus väljastada järgmised dokumendid:
a) väärteotoimiku ja väärteoasjas tehtud otsuse, millele Keskkonnaamet viitab oma koduleheküljel;
b) AS Olerex poolt Keskkonnaametile esitatud mistahes dokumendid, mis kajastavad AS Olerex poolt biokohustuse täitmist 2022. aastal;
c) AS Olerex poolt Keskkonnaametile esitatud mistahes dokumendid, mis kajastavad AS Olerex poolt biokohustuse täitmist 2023. aastal.02.02.2024 teabenõudes palus vaide esitaja väljastada järgmised dokumendid:

11. 08.02.2024 keeldus Keskkonnaamet teabenõude täitmisest põhjendusega, et *Teie poolt viidatud väärteoasjas ei ole tuvastatud, et AS Terminal oleks saanud varalist kahju ning AS Terminali ei ole antud väärteomenetlusse ühelgi viisil kaasatud, mistõttu ei ole Teie poolt esitatud teabenõude väärteootsuse ja väärteotoimiku väljastamiseks põhjendatud. Lisaks anname Teile teada, et Teie poolt viidatud väärteoasjas tehtud otsus ei ole jõustunud ning toimiku materjalid asuvad Tartu Maakohtus.*

Mis puudutab Teie poolt esitatud taotlust dokumentide väljastamiseks seoses AS Olerex biokohustuse täitmisega dokumentidega 2022 ja 2023 aastal, selgitame, et Keskkonnaamet on Teie poolt esitatud samasisulisele teabenõudele vastanud 15.01.2024 kirjaga nr 2-6/24/12 ning sellele täiendavalt midagi lisada ei ole.

12. Vaide esitaja leiab vaides, *et olukorras, kus AS Olerex suhtes tehtud väärteootsus ei ole jõustunud, kohaldub lisaks AvTS sätetele ka VTMS. Nimelt on Andmekaitse Inspektsiooni 22. aprilli 2020. a vaideotsuse põhjendustes välja toodud, et VTMS reguleerib sarnaselt KrMS'ile dokumentidele juurdepääsu menetluse kestel ja kuni otsuse jõustumiseni. VTMS ega ka KrMS ei reguleeri juurdepääsu toimikule peale menetluse lõppu ja otsuse jõustumist. Peale otsuse jõustumist reguleerib toimikule juurdepääsu AvTS samadel alustel kui ükskõik mis muule avalikule teabele.*

Antud juhul ei ole AS Olerex suhtes tehtud väärteootsus jõustunud, mistõttu tuleb dokumentidele juurdepääsu andmise puhul lähtuda VTMS'is sätestatuga, mh VTMS § 62 lg-tega 2-4. Samuti oleme endiselt seisukohal, et antud juhul ei kohaldu AvTS § 35 lg 1 p 1, mille alusel tuleb väärteomenetluses kogutud teave tunnistada asutusesiseseks, kuna VTMS § 62 lg 2 alusel on otsuse ja lg 3 alusel väärteotoimiku avaldamine lubatud

13. Andmekaitse Inspektsioon eeltooduga üheselt ei nõustu. AvTS § 35 lg 1 p 1 kohustab teabevaldajat tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabeks ehk kehtestama piirangu kriminaal- ja väärteomenetluses kogutud teabele kuni otsuse jõustumiseni. Eeltoodud sätte mõtteks on see, et keegi ei saaks sekkuda pooleliolevasse menetlusse ning nõuda selle kohta teavet.

Nagu juba eelpool selgitasin, siis avaliku teabe seadust ei kohaldata, piirangutele ja teabele juurdepääsu võimaldamise osas kui see on eriseaduses sätestatud teisti. Väärteomenetluse seadustiku § 62 lõike 1 sätestab, millisel juhul võib kohtuvälises menetluses kogutud andmeid avaldada enne otsuse tegemist. Eeltoodud sätte kohaselt võib (see ei ole kohustus) kohtuvälise menetluse kohta väärteomenetluse, avalikkuse või andmesubjekti huvides andmeid avaldada enne otsuse tegemist üksnes juhul, kui sellega ei kahjustata ülemäära väärteomenetlust, riigi huve või ärisaladust, samuti andmesubjekti ega kolmandate isikute õigusi, eriti eriliiki isikuandmete avaldamise puhul.

14. VTMS § 62 lg 2 sätestab, et kohtuvälises menetluses tehtud otsuse avaldamine on pärast otsuse tegemist lubatud kriminaalmenetluse seadustiku § 408[1] lõigetes 2 ja 3 ette nähtud tingimustel, arvestades kohtuvälise menetluse erisusi. Riigikohus on asjas nr 3-16-11 sedastanud, et *kohtuvälise menetleja otsuse avaldamine on reguleeritud VTMS § 62 lõikes 2, mis sätestab erikorra võrreldes AvTS regulatsiooniga. VTMS § 62 lõige 2 koos seal viidatud sätetega ei anna isikule subjektiivset õigust otsuse avaldamist nõuda, vaid see annab kohtuvälisele menetlejale võimaluse otsus põhjendatud juhtudel ja vajalikus mahus avaldada. Niisugune lähenemine nähtub ka eelviidatud seletuskirjast. Samuti toetab niisugust tõlgendust asjaolu, et kohtuvälise menetleja tehtud väärteootsused puudutavad üldjuhul vähemtähtsaid süütegusid*.

15. Kuna antud juhul on tegemist olukorraga, kus Keskkonnaameti poolt on otsus küll tehtud, kuid see on edasi kaevatud, siis ei ole otsus veel jõustunud ning teabele juurdepääsu võimaldamisele kohaldub väärteomenetluse seadustik, mitte AvTS, ning inspektsioon ei teosta järelevalvet väärteomenetluse seadustiku alusel teabele juurdepääsu võimaldamisele. Vaide esitaja poolt viidatatud vaideotsuse puhul oli tegemist olukorraga, kus küsiti teavet jõustunud väärteo asjas tehtud otsuse kohta. Seega on oluline eristada, kas tegemist on jõustunud lahendiga või jõustumata lahendiga.

16. Vaide esitaja on vaides leidnud, et tal on väärteomenetluse seadustiku § 62 lg-te 3 ja 4 alusel juurdepääsu õigus väärteotoimikule kui kahju kannatajal. Oma väidete tõenduseks on vaide esitaja edastanud Grant Thornton Baltic OÜ ekspertiisi Terminal AS-le tekitatud majandusliku kahju hindamiseks.

17. Siinkohal peab inspektsioon siiski vajalikuks märkida, et seaduse seletuskirja kohaselt *peab menetlusasutus hindama, kas konkreetne isik on väärteo tõttu saanud vahetult varalist kahju või vahetult tervisekahjustuse. Kahju olemasolu hindamisel saab kohtuväline menetleja tugineda eelkõige toimikus sisalduvale materjalile.*

18. Eeltoodust tulenevalt peab kahju tekkimist hindama kohtuväline menetleja ning vaide esitaja ei saa siin tugineda oma tellitud analüüsile teabe küsimisel. Kui vaide esitaja ei ole rahul kohtuvälise menetleja otsusega, siis oli tal võimalik seda vaidlustada. Andmekaitse Inspektsioon ei saa siin sekkuda kohtuvälise menetleja tegevusse.

19. Vaidest nähtuvalt on vaide esitaja palunud ka kohtul kaasata ennast, kas kannatanu või kolmanda isikuna menetlusse, kuid inspektsioonile arusaadavalt ei ole kohus seda teinud. Kuna teabenõude esitamise ajal oli tegemist pooleliolva väärteomenetlusega, mille dokumentide küsimisele AvTS ei kohaldu, ning Keskkonnaamet ei ole väärteomenetluses tuvastanud, et vaide esitaja oleks kahju kannataja ning inspektsioonil ei ole õigust seda menetlusasutuse eest otsustada. Seega ei saa inspektsioon siin kohustada ka Keskkonnaametit VTMS § 62 lg-te 3 ja 4 alusel võimaldama vaide esitajal juurdepääsu väärteomenetluse dokumentidele.

20. Vaide esitaja on oma teabenõude punktides b ja c palunud väljastada ka AS Olerex poolt Keskkonnaametile esitatud mistahes dokumendid, mis kajastavad AS Olerex poolt biokohustuse täitmist 2022 ja 2023. aastal. Keskkonnaamet on eeltoodud teabe väljastamisest keeldunud põhjusel, et samasisulisele teabenõudele on vastatud juba 15.01.2024 kirjaga nr 2-6/24/12 ning sellele täiendavalt midagi lisada ei ole.

21. 15.01.2024 vastuses selgitas Keskkonnaamet, et tarnijad edastavad aruanded kütuse müügi kohta MTA valduses olevasse vastavusdokumentide süsteemis (edaspidi VDS), mis on automatiseeritud andmekogu, loodud tarnijatele nimetatud andmete esitatamiseks. Biokütuste deklareerimisel tuleb tarnijatel esitada koos tarneandmetega vastavad tõendusdokumendid. Keskkonnaamet lähtub biokütuse nõude täitmise kontrolli tehes

VDS-is esitatud informatsioonist. Samuti on Keskkonnaamet vaide esitajale selgitanud, et Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole Keskkonnaametil tulenevalt avaliku teabe seadusest (edaspidi AvTS) § 28 kohustust teabenõudes küsitud informatsiooni avalikustamiseks.

22. Andmekaitse Inspektsioon eeltooduga ei nõustu. Siinkohal pean vajalikuks Keskkonnaametile selgitada, et AvTS §-s 28 on loetletud teave, mille teabevaldajad peavad omaalgatuslikult, ilma et keegi seda küsiks, ise oma veebilehel avalikustama. See, kui küsitud teavet/dokumente ei ole AvTS §-s 28 toodud loetelus, ei tähenda see seda, et teabenõude korral ei oleks kohustus muud teavet väljastada. Keskkonnaamet saab oma valduses olevale teabe juurdepääsu piirata üksnes seaduses sätestatud alusetel ja korras.

23. Inspektsioonile arusaadavalt on vaide esitaja poolt soovitud teave AS Olerex poolt edastatud maksukohuslaste registri alamregistrisse „Kütuse käitlemise andmekogu“ (maksukohuslase andmekogu põhimäärus § 30 lg 1). Vedelkütuse seaduse § 5^1 lõike 6 kohaselt ei ole kütuse käitlemise andmekogu andmed avalikud. Sama punkti lõike 4 kohaselt on Kliimaministeeriumil, Keskkonnaametil ja Keskkonnaagentuuril vedelkütuse seaduse §-s 2^1 ning atmosfääriõhu kaitse seaduse §-s 123^1 sätestatud kohustuse täitmise hindamiseks juurdepääs vajalikele andmetele. Seega on eeltoodud asutustel juurdepääs maksukohuslaste andekogu alamregistrile kütuste käitlemise andmekogu ainult oma ülesannete täitmiseks ning neil ei ole õigust neid andmeid kolmandatele isikutele edastada.

24. Eeltoodust tulenevalt kuna teabenõude esitamise ajal ei olnud väärteomenetluses tehtud otsus veel jõustunud, siis ei kohaldunud teabe küsimisele AvTS, vaid VTMS, mille üle inspektsioon järelevalvet ei teosta. Kuna biokohustuse täitmise kohustust puudutavaid dokumente Keskkonnaametile ei edastata, vaid ta saab neile juurdepääsu Maksu- ja Tolliameti maksukohustuslaste registri alamregistri kaudu ainult oma ametiülesannete täitmiseks, siis ei ole Keskkonnaametil õigust neid andmeid kolmandatele isikutele väljastada. Lisaks on Keskkonnaamet ka selgitanud, et MTA sõlmitud lepingu kohaselt kohaldab küsitud andmetele ka maksusaladuse kaitse. Seega on Keskkonnaamet teabenõude täitmisest keeldunud õiguspäraselt, mistõttu jääb vaie rahuldamata.

Küll aga võib Keskkonnametile ette heita, et keeldumise põhjendamine oleks võinud olla selgem ja üheselt arusaadavam.

25. HMS § 5 lg 2 kohaselt viiakse haldusmenetlus läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult kiirelt, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele. Eeltoodust tulenevalt, kuigi teabenõude vastusest ei olnud üheselt arusaadav, miks vaide esitajal ei ole õigust saada biokohustuse täitmist puudutavaid dokumente, on vastavad selgitused leitavad käesoleva vaideotsuse Keskkonnaameti selgitustest. Seega ei tee inspektsioon proportsionaalsuse põhimõttest lähtuvalt Keskkonnaametile ettekirjutust vastata täiendavalt vaide esitaja teabenõudele ning põhjendada teabenõude täitmisest keeldumist selgemalt viidates keeldumise alustele.

/allkirjastatud digitaalselt/

Elve Adamson
jurist
peadirektori volitusel